

iTEACH: EXPERIENȚE DIDACTICE

ISSN 2247 – 966X

NR. 33 / MAI 2014

33

Pledoarie pentru utilizarea strategiilor didactice interactive |

de MIRELA CONSTANTINESCU

Cunoașterea și dirijarea timpului autonom și independent al copilului de către
părinți – necesitate majoră | de RODICA ALEXANDRU

Familia – sursă de tensiuni și de neliniști pentru copil? |

de ELENA TERCHILĂ

Inteligența emoțională și succesul școlar – mit sau realitate |

de LUCIANA TRĂISTARU

Orientarea pentru carieră a elevilor de liceu | de ROXANA CÎRCOTĂ

Necesitatea orientării și consilierii în carieră – o perspectivă proprie |

de MONICA GRAD

Asigurarea șanselor egale pentru copiii defavorizați |

de ADINA-ELENA SABANGEANU

Editor: TEHNE- Centrul pentru Inovare în Educație

Online: www.iteach.ro/experiencedidactice

Partener: Institutul de Științe ale Educației

Revista "iTeach: Experiențe didactice" își propune să promoveze aspectele practice ale predării, învățării și evaluării școlare prin aducerea în prim plan a experiențelor concrete ale cadrelor didactice. Constituie un canal de comunicare și de informare în cadrul comunității cadrelor didactice înscrise pe platforma iTeach.

Descriere prin cuvinte cheie:

didactică aplicată, practică pedagogică, situații educative, experiențe didactice

iTEACH: EXPERIENȚE DIDACTICE

Cod de identificare ISSN / înregistrarea Bibliotecii Naționale a României:
iTeach: Experiențe didactice (online) = ISSN 2247 – 966X
ISSN – L = 2247 – 966X

EDITOR: **TEHNE- Centrul pentru Inovare în Educație**

www.tehne.ro

REDACȚIA:

Str. Dr. Louis Pasteur 54

București 050536

COLECTIV DE REDACȚIE

Olimpiu ISTRATE (Universitatea din București, Departamentul pentru Formarea Profesorilor)

Oana GHEORGHE (Institutul de Științe ale Educației)

Irina VASILESCU (Școala Nr. 195 București)

Simona VELEA (Institutul de Științe ale Educației)

Alexandra BUNICA (TEHNE- Centrul pentru Inovare în Educație)

Doru ȘTEFĂNESCU (Social IT)

Simona GĂBUREANU (Universitatea Politehnica București, Catedra pentru Pregătirea Personalului Didactic)

E-MAIL: echipa@iteach.ro

PAGINA REVISTEI:

www.iteach.ro/experiencedidactice

Pledoarie pentru utilizarea strategiilor didactice interactive

De **Mirela Constantinescu**

Educația s-a concentrat până acum în special, dacă nu exclusiv, pe a învăța să știi și, într-o mai mică măsură, pe a învăța să faci. În prezent, atât elevii cât și profesorii își doresc ca activitățile școlare să fie plăcute, învățarea să fie utilă, cunoștințele interesante, iar lecțiile să fie organizate folosind un avantaj metodologic bogat și distractiv.

Spre deosebire de atribuțiile tradiționale centrate pe transmiterea de informații și evaluarea însușirii informațiilor transmise, dezideratele educaționale cuprind un registru nou de competențe. Are loc o deplasare a accentului de pe „CE-ul” cunoașterii, pe „DE CE-ul” și „CUM-ul” cunoașterii, altfel spus, o trecere de la învățământul tradițional la cel formativ. Practica școlară se vede nevoită să-și schimbe orientarea, să pună formarea și dezvoltarea capacităților intelectual-acționale și a proceselor mintale ale elevului, înaintea transmiterii și asimilării cunoștințelor, fără a nega, câtuși de puțin, importanța acestora din urmă.

Însă nu tot ceea ce este vechi este și demodat, și nu tot ceea ce este modern și nou este, invariabil, și bun, sau eficient. Profesorii trebuie să găsească o cale de mijloc, un echilibru între tradiție și modernitate, dar și între conținutul programei, ideile personale și tipurile de comportament pe care copiii le aduc cu ei în școală. Ei trebuie să se adapteze permanent în relațiile lor cu elevii, să treacă de la atitudinea de solist la cea de acompaniator și să deplaseze accentul de pe comunicarea de informații, sprijinindu-și elevii în procesul de descoperire, organizare și sistematizare a cunoștințelor, moment în care devine mai degrabă un ghid decât un formator.

Strategiile didactice interactive (de predare-învățare-evaluare) oferă ocazii benefice de organizare pedagogică a unei învățări temeinice, ușoare și plăcute, în același timp, cu un pronunțat caracter activ-participativ din partea elevilor.

Sunt considerate interactive acele metode care promovează învățarea interactivă, care sunt orientate către intensificarea interacțiunilor și interrelațiilor în cadrul grupului de elevi, care conduc într-un mod organizat, fie în grupul-clasă de elevi, fie în grupuri mici sau în perechi, la construcția interactivității, fiind cele care încurajează interschimbul liber de cunoștințe, de idei, de experiențe, confruntarea de opinii și argumente în vederea ajungerii în comun la construcția unor noi cunoștințe, la noi clarificări și soluții la probleme. Ele dezvoltă o relație dinamică, de comunicare și de schimb de informații între indivizi, relație care depinde de influențele, conduitele, conflictele socio-cognitive desfășurate și de sintonizarea grupului. Elevul intervine în deciziile privind ce vrea să învețe, cum va folosi ceea ce a dobândit și care vor fi modalitățile de evaluare. El dobândește competențe solide, dar și încrederea că acestea se vor dovedi operaționale și îi vor servi în mod autentic în diverse contexte de viață. Încetând a mai fi doar un furnizor de informații, atotștiutor, profesorul devine ghid, moderator,

facilitator, consultant, dirijor, participant direct alături de elevii săi, promotor al unei atmosfere stimulatoare, pozitive și constructive. Accentul este plasat pe modul în care informațiile asimilate sunt prelucrate, structurate, interpretate și utilizate în situații variate. Profesorul tratează elevul ca pe un subiect capabil să-și asume diferite roluri și responsabilități, luminându-i calea către cunoașterea prin propriile forțe. Astfel, lecția devine un proces dinamic care se pliază după specificul nevoilor, preferințelor și rezistențelor elevilor, încurajându-le participarea acestora la construirea ei.

Evantaiul strategiilor interactive este foarte larg și în extindere continuă. Ele se pot departaja, mai ales, în funcție de sarcina care le este propusă. Comun tuturor le este respectarea unor reguli de participare, autoimpuse, așadar ele acționează în limitele unei permisivități interrelaționale.

Chiar dacă le sunt recunoscute valențele formativ-educative, trebuie să recunoaștem că strategiile didactice interactive sunt folosite ocazional din următoarele motive:

- nu toate conținuturile pot fi predate prin aceste strategii
- apar dificultăți în dirijarea procesului de predare-învățare
- ordinea și disciplina în clasă sunt perturbate.

Însă fiecare profesor poate să facă din clasa de elevi cu care lucrează un adevărat laborator de încercare și validare a eficienței diferitelor strategii didactice interactive. Chiar și cele mai noi strategii se cuvin a fi analizate în spirit critic, constructiv, adaptate situațiilor concrete de instruire școlară și care să-i permită profesorului să-și realizeze cel mai bine vocația pedagogică.

Strategiile didactice interactive îndeplinesc exigențele managementului calității în învățământul preuniversitar, având la bază organizarea unui mediu de învățare stimulat, „interactiv”, prin colaborarea actorilor educaționali într-o atmosferă optimă, relaxantă, motivantă, captivantă, de respect și sprijin reciproc. Ele ocupă un loc important în rândul factorilor determinanți ai succesului în învățare și în dezvoltarea cunoașterii la elevi.

Bibliografie 1. Bocoș, M.(2002). Instruire interactivă. Repere pentru reflecție și acțiune. Ed. Presa Universitară Clujeană. Cluj-Napoca 2. Bunesco, V.(1995). Învățarea deplină. E.D.P. București 3. Cerghit, I.(2006). Metode de învățământ. Ed. Polirom. Iași 4. Danciu, E.L.(2004). Strategii de învățare prin colaborare. Ed. De Vest. Timișoara 5. Drăghicescu, L., Petrescu, A.M., Stăncescu, I.(2008). Rolul strategiilor didactice interactive în ameliorarea calității învățării. În Albu, E.(coord.). Educație și comunicare. Ed. Universității „Petrui Maior”. Târgu Mureș 6. Păcurari, O.(coord.), Târcă, A., Sarivan, L.(2003). Strategii didactice inovative. Suport de curs. Ed. Sigma. București 7. Oprea, C.L.(2006). Strategii didactice interactive. E.D.P. București

Cod QR

Scanați QR-ul pentru a citi articolul online (sau vizitați <http://iteach.ro/experiencedidactice/pledoarie-pentru-utilizarea-strategiilor-didactice-interactive>)

Cunoașterea și dirijarea timpului autonom și independent al copilului de către părinți – necesitate majoră

De **Rodica Alexandru**

Cunoașterea și organizarea timpului liber al copilului poate fi de multe ori cheia succesului în viață. Dacă la grădiniță timpul copilului este organizat de către educatoare, după un program bine stabilit, acasă, părinții sunt cei care pot face acest lucru, creând situații propice de petrecere eficientă a timpului, astfel încât, acesta să constituie un prilej de deconectare, să contribuie la dezvoltarea sănătății psihice și fizice, să fie un mijloc de unificare a familiei și a grupului din care face parte copilul. Pornind de la efectele nefaste ale „părintelui ocupat”, care presupune lipsa petrecerii unui timp suficient alături de copil, se pot puncta modalitățile de diminuare ale acestora.

Printr-o abordare integrată a activităților, educatoarea, ca un adevărat moderator, împletește conținuturile într-o formă atractivă, flexibilă, mobilizatoare, ajutând copilul să investigheze, să se documenteze, să cerceteze, să aplice cele învățate. Copilul este așadar dirijat în acțiunile sale, cu tact și profesionalism, dându-i-se impresia unei libertăți în tot ce întreprinde.

Știm că vârsta preșcolară este o perioadă de evoluție spectaculoasă a conduitei ludice. O evoluție cu o asemenea intensitate nu se mai regăsește în nicio perioadă a vieții. Bogăția și impetuoșitatea conduitei ludice este datorată nu numai dezvoltării și maturizării psihofizice, ci și posibilităților de relaționare și a experiențelor acumulate odată cu intrarea copilului în grădiniță.

Așadar, în grădiniță, educatoarea este cea care gestionează, urmărește, dirijează petrecerea timpului copilului, însă, acasă, părinții sunt cei care trebuie să facă permanent lucrul acesta, oricât de ocupați ar fi.

Părinții trebuie să cunoască efectele nefaste asupra copilului a „părintelui foarte ocupat”, așa cum deseori spun foarte mulți dintre ei. Așadar, dacă amândoi părinții merg zilnic la serviciu și au un program mai încărcat sau prelungit, timp în care copilul este în grija unei bone, acesta resimte o lipsă de afecțiune, deoarece afecțiunea înseamnă apropiere și intimitate, nu vorbe! Dacă aceștia nu-i oferă timp suficient, se va distanța emoțional de ei, existând chiar posibilitatea ca, în viitor, să fie incapabil să întrețină relații afective cu alte persoane, de teama de a nu fi respins.

Copilul care își vede părinții constant preocupați de munca lor va

crede că el se află pe ultimul loc pe lista lor de priorități. Refuzat atunci când îi roagă să-i citească o poveste sau să se joace împreună, acesta se va simți fără valoare. Există pericolul ca mai târziu să-i fie afectată stima de sine, stilul de relaționare, va crede că nu merită interesul celor din jur. Un alt efect al „părintelui ocupat” este legat de necunoașterea modului în care copilul își petrece timpul cu buna, existând pericolul șederii, ore în șir în fața televizorului, sau a calculatorului, nefiind respectate niște reguli. Sunt, desigur, părinți care, în timpul scurt pe care îl dedică propriului copil, îl rasfață excesiv, îi oferă adesea daruri, fapt care poate să-i formeze un caracter defectuos, manifestat prin egoism, încăpățănare, capricii, comoditate.

Un copil neglijat se poate comporta precum un copil „rău”, obraznic, acesta fiind însă un strigat de acordare a atenției din partea părinților. Indiferența parentală – reală sau doar resimțită, închipuită de către copil – afectează stima de sine, încrederea, autopercepția, dezvoltarea afectivității, stilul de relaționare, dezvoltarea intelectuală a copilului.

Pornind de la efectele nefaste ale „părintelui ocupat”, care presupune lipsa petrecerii timpului alături de copil, se pot puncta modalitățile de diminuare ale acestora.

Așadar, ca o necesitate, este bine ca măcar unul din părinți să poată sosi acasă mai devreme pentru ca măcar acela să petreacă mai mult timp cu copilul. Momentul mesei de seară, care este bine să fie la o oră stabilită, este foarte important și necesar să fie petrecut de către copil alături de ambii părinți. Înainte de culcare, o oră, două, este necesar ca măcar unul dintre părinți, să fie împreună cu el în tot ce face: joc, activitate intelectuală etc.

Petrecerea zilelor de weekend plăcut și deconectant înseamnă mult pentru copil. O ieșire în parc, la film, la buni, la picnic, sau o implicare în mici activități gospodărești, jocuri de perspicacitate, de mișcare sunt ocazii de unificare a familiei, a grupului din care face parte copilul.

O altă modalitate de diminuare a acestor efecte ar fi asigurarea că buna cu care copilul își petrece o mare parte din timp are o pregătire intelectuală care să-i permită să desfășoare activități care să-i stimuleze dezvoltarea gândirii, a limbajului, creativității, competitivității. Achiziționarea unor jocuri educative, de socializare, jocuri de rol, care presupun analiză, imaginație, procesare, învățare este o altă variantă de diminuare a efectelor imposibilității de a fi permanent alături de copil.

A fi disponibil atunci când copilul dorește să-i arate părintelui un desen, jocul pe care l-a finalizat, să-i povestescă o întâmplare de la grădiniță, sunt ocazii perfecte pentru acesta de a-i acorda un timp de calitate, fapt ce ajută la întărirea relației de afecțiune, la sporirea încrederii copilului în sine. El învață că părintele este accesibil, abordabil, afectuos și interesat de preocupările sale. A fi părinte implicat și „prezent”, nu doar fizic consumă timp. A asculta cu răbdare povestea inventată de fetița de 5 ani, a afla în detaliu cum s-au stricat jucăriile la grădiniță, a răspunde la zeci de întrebări care încep cu „de ce?”, a ajuta școlarul de 11 ani să rezolve problema de matematică și a consola adolescența de 15 ani după prima ei suferință în iubire, consumă timp și energie, poate fi obositor, dar prin toate aceste experiențe de zi cu zi copilul învață că este important, protejat și iubit.

Timpul liber al copilului petrecut în familie, dirijat și gestionat

corect de către părinți, de la vâsta preșcolarității, îi ajută pe aceștia să practice, mai târziu diferite hobby-uri, chiar când părinții nu pot fi alături. Tot acum ei pot să-și descopere noi talente. Este important să fie ghidați în alegerea activităților de timp liber pentru a-i împiedica să asocieze timpul liber cu televizorul sau calculatorul, deoarece numai părintele se asigură că va avea un copil echilibrat emoțional și sănătos.

Cod QR

Scanați QR-ul pentru a citi articolul online (sau vizitați <http://iteach.ro/experiencedidactice/cunoasterea-si-dirijarea-timpului-autonom-si-independent-al-copilului-de-catre-parinti-necesitate-majora>)

Familia – sursă de tensiuni și de neliniști pentru copil?

De **Elena Terchila**

Dimensiunea afectivă este cea mai mare forță, dar poate deveni și cea mai vulnerabilă latură a conviețuirii familiale. Cele mai acute probleme educative, culminând cu insuccesul școlar, se nasc din absența sau ignoranța atenției părintești sau corозиunii afective din familiile dezorganizate, cu un nivel economic precar...

Familia reprezintă un partener important în educația copilului. Educația este o obligație a familiei, a statului, a fiecărui individ în parte. De toți acești parteneri depinde formarea personalității copilului și devenirea lui ca om de mâine.

Familia are pe drept cuvânt o treaptă superioară de legătură interpersonală intimă, realizată din dragoste. Orice familie trebuie să fie un garant de securitate, de protecție fizică, afectivă, mentală, morală și socială pentru toți membrii ei, dar mai ales pentru copii.

Relațiile din sfera familiei sunt de tip special, având la bază sentimente de dragoste și respect reciproc. Iubirea nu e totdeauna dezinteresată, poate fi uneori prea posesivă, tiranică și devoratoare. Tot ce la un moment dat părea de o solidă convergență, ușor poate cădea în divergență.

Cele mai acute probleme educative, culminând cu insuccesul școlar, se nasc din absența sau ignoranța atenției părintești sau corозиunii afective din familiile dezorganizate, cu un nivel economic precar, cu tulburări psihice, consum de alcool, violență fizică și verbală.

S-a constatat astfel că divorțul părinților și recăsătorirea părintelui căruia îi era încredințat copilul generează cele mai multe cazuri de tulburări psihice care se impun atenției serviciilor de psihiatrie infantilă sau altor servicii medicale pentru copii. Separarea părinților poate deveni, la un moment dat soluția optimă pentru părinți, dar cea mai neînțeleasă pentru

copii. Mama sau tatăl vitreg sunt priviți cu suspiciune de copii în aproape toate cazurile. Astfel, simptome ca: neliniștea generală, bulimia, anorexia, insomnia, devierile comportamentale, dificultăți în respectarea disciplinei școlare, furtul, nervozitatea accentuată sau izolarea socială sunt considerate manifestări datorate problemelor afective pe care copilul le are tocmai datorită situației create de părinți.

Pe de altă parte, schimbarea modelului vieții de familie, interesele economice și noile roluri pe care le au femeile în societatea modernă sunt câteva dintre elementele semnificative care argumentează opțiunea multor familii sau cupluri de a aduce pe lume un copil. Unele cercetări indică prezența mai mare a problemelor emoționale la copiii singuri decât la copiii de aceeași vârstă care mai au frați. Copiii singuri la părinți au un număr mic de anturaje, mai puțini prieteni și o viață socială mai puțin intensă. Totuși, aceste investigații au mai relevat și faptul că acești copii au un număr comparabil de prieteni apropiați, își asumă ușor poziții de lider în grupuri, simțindu-se satisfăcuți de viața pe care o trăiesc. Se consideră totuși, că în aceste cazuri, inițierea copilului unic în lumea adulților se produce prea timpuriu. El este luat peste tot de aceștia, fiind martorul vieții lor, confidentul problemelor lor. Din aceste motive, el crește și se maturizează deseori prea repede, este mai puțin vesel și mai mult purtător de neliniști care nu sunt ale lui, depărtându-se cu pași repezi de copilărie. Copilul unic nu va cunoaște niciodată bucuria de frate, nici ceea ce frații experimentează într-o viață de familie și determină formarea celor mai frumoase amintiri, făcându-i mai pregătiți pentru viața socială și pentru comunicare.

O altă problemă care generează dificultăți comportamentale și care se petrec sub ochii neputincioși ai adultului este preferința copilului pentru grotesc, urât și înfricoșător. Fînțe monstruoase venite din alte lumi țin suspendați de emoție și plăcere pe copiii de 5-6 ani, care apoi se amuză imitându-le strâmbăturile și sunetele cel puțin bizare. Sub ochii căscați ai copiilor din fața televizorului, rachetele explodează, planetele se ciocnesc, personaje cu înfățișări oribile se ucid neconștient. Întrebarea obsesivă este: În ce scop?

Această urâtenie și toată violența nu pot să nu lase urme în pasta modelabilă a creierelor acestor copii. Este evident că dintre ei vor ieși altfel de oameni decât cei ieșiți din copiii pentru care Scufița Roșie se speria de lup, piticii luptau cu răutatea mamei vitrege a Albei- ca-Zăpada. De ce né lăsăm copiii pradă acestui flagel, de ce îi lăsăm singuri în fața răului? Ironia este că televizorul educă în lipsa părinților. Nimic în viață nu este fără sens, mai târziu se văd influențele nefaste ale copilăriei.

Pedagogul John Locke, convins de puterea exemplului în familie, de ambianța și climatul acesteia și de înclinația către imitație a copilului, se adresa părinților: «Nu trebuie să faceți în fața copilului nimic din ceea ce nu vreți să imite. Dacă vă scapă o vorbă sau săvârșiți o faptă pe care i-ați prezentat-o drept o greșeală când a comis-o, el cu siguranță se va apăra invocând exemplul dat de dumneavoastră și se va pune în asemenea măsură la adăpostul acestui exemplu, încât cu greu vă veți putea atinge de el pentru a-i îndepărta cum trebuie greșeala».

Grădinița nu poate face minuni, iar educația dată în această instituție nu va avea rezultate bune, dacă nu se va sprijini și nu va colabora cu familiile copiilor.

Bibliografie: 1. Asociația pentru Apărarea Familiei și Copilului, Efectele micului ecran asupra minții copilului. Ed. Prodomos, 2007 2.Revista Învățământul Primar nr 4/2006 3. Vrașmaș, E., Consilierea și educația părinților, Ed. Aramis, București, 2002

Cod QR

Scanați QR-ul pentru a citi articolul online (sau vizitați <http://iteach.ro/experiencedidactice/familia-sursa-de-tensiuni-si-de-nelinisti-pentru-copil>)

Inteligența emoțională și succesul școlar – mit sau realitate

De **Luciana Trăistaru**

Inteligența este facultatea de a descoperi proprietățile atât ale obiectelor și fenomenelor înconjurătoare, cât și ale relațiilor dintre acestea, facultate dublată de posibilitatea de a rezolva probleme noi. Inteligența emoțională este implicată la toate nivelurile, ansamblul afectiv-emoțional conturând și nuanțând profilul individual ce definește imaginea și stima de sine, tabloul finalităților proprii, peisajul succesului, ansamblul trăsăturilor de caracter manifestate, mobilizarea energetică și raportul cu mediul educațional. Cu cât inteligența emoțională este mai rafinată, cu atât se va dovedi mai constructivă, favorizând dezvoltarea unei gândiri pozitive și unei atitudini optimiste asupra finalităților reprezentate în forma succesului școlar.

Termenul de inteligență caracterizează (sub diverse unghiuri) puterea și funcția minții de a stabili relații și de a face legături între elemente diferite. În psihologie, inteligența apare atât ca fapt real, cât și ca un potențial, atât ca proces, cât și ca aptitudine sau capacitate, atât formă și atribut al organizării mintale, cât și al celei comportamentale (Paul Popescu -Neveanu, Dicționar de psihologie, pag.302). În 1979, N. V. Findler afirma că *„un sistem este considerat că are proprietatea de inteligență, pe baza comportării sistemului, dacă se poate adapta singur la situații noi, are capacitatea de a raționa, de a înțelege legăturile dintre fapte, de a descoperi înțelesuri și de a recunoaște adevărul. De asemenea ne așteptăm ca un sistem inteligent să învețe, deci să-și îmbunătățească performanțele pe baza experienței trecute.”*

În 1983, Howard Gardner a introdus conceptul de „inteligențe multiple”. El argumenta că nu există doar un tip de inteligență, precum cea măsurată prin teste și dezvoltată în cadrul școlar, ci multiple tipuri de inteligențe. Gardner a identificat, astfel, șapte tipuri de inteligență diferite de abilitățile comunicative și matematice uzuale. Printre acestea, el a inclus și două abilități personale: auto-conștientizarea stărilor interioare și interactivitatea socială eficientă. Cele șapte tipuri de inteligență ale lui Gardner sunt: inteligența logico-matematică, inteligența

interpersonală, inteligența spațială, inteligența ritmic-muzicală, inteligența intrapersonală, inteligența kinestetică și inteligența lingvistic-verbală.

În ceea ce privește succesul școlar, acesta nu este un indicator al valorii inteligenței generale sau globale a elevului, întrucât capacitatea de adaptare școlară depinde de inteligența lui școlară. Aceasta se formează în procesul de școlarizare, ca rezultat al structurării potențialităților mintale ale copilului după natura și repertoriul activității școlare, înglobând în structura sa și atitudinea elevului față de activitatea conducătoare a vârstei școlare.

Nu înseamnă însă că inteligența școlară ar fi singurul factor determinant al reușitei școlare. Inteligența școlară nu este o valoare psihică absolută. Eficiența ei este condiționată de gradul de organizare a întregii personalități, mai ales de trăsăturile afectiv- motivaționale și volitiv-caracteriale ale elevului. Inteligența școlară poate fi studiată numai în raport cu sarcinile școlare — prezentate prin anumite metode pedagogice — și cu viața afectiv — motivațională a elevului. Evaluarea inteligenței presupune cunoașterea tensiunilor, a barierelor externe și interne ale elevului, a gradului de mobilizare a efortului voluntar, a fazelor și a direcției activității, într-un cuvânt a câmpului psihologic în care se desfășoară activitatea elevului.

Inteligența emoțională este formată din patru elemente: înțelegerea mai bună a propriilor emoții, gestionarea eficientă a propriilor emoții și creștere semnificativă a calității vieții, înțelegerea mai bună a celor din jur și o conviețuire cu un grad de confort ridicat, crearea de relații mai bune la toate nivelele cu cei din jur și creșterea productivității și a imaginii personale. Conform observațiilor efectuate, competența emoțională pare să fie, uneori, mai importantă decât abilitățile tehnice sau intelectuale. Dezvoltarea inteligenței emoționale reprezintă înțelegerea și gestionarea emoțiilor pentru a crea relații armonioase cu cei din jur, capitol la care mulți dintre noi suntem restanțieri. Inteligența emoțională presupune autoconștientizarea, determinarea punctelor forte și a limitărilor, conștientizarea emoțiilor și a efectelor acestora asupra comportamentului, precum și impactul acestora asupra celorlalți, analiza comportamentului dintr-o perspectivă introspectivă. Un alt aspect important este reprezentat de managementul emoțiilor, obținerea abilităților de a face față în mod eficient stresului și frustrării, să fii flexibil și să dorești să te adaptezi la schimbare, imaginea proprie și automotivarea, dezvoltarea unui simț de autoevaluare și încrederea în abilitățile de a face față cererilor, motivarea prin factori interni precum nevoia de realizare și nevoia de dezvoltare personală, abilități sociale, ascultare activă, intrare în raport cu ceea ce simt ceilalți, prevenirea unei influențe negative a factorilor emoționali asupra capacității de ascultare, asertivitate, gestionarea conflictelor.

Din punctul meu de vedere, inteligența emoțională funcționează ca un adjuvant în obținerea succesului, în general, și a succesului școlar, în particular. Performanțele mărite, rezultatele îmbunătățite sunt determinate de complementaritatea acțională a mai multor factori, între care un loc esențial îl deține inteligența generală, nuanțată de inteligența emoțională. *„ Succesul la învățătură este dependent nu numai de nivelul dezvoltării intelectuale — arată A.Chircev — ci , într-o însemnată măsură și de natura trăsăturilor de personalitate ale elevilor,*

ceea ce impune necesitatea cunoașterii și a influențării pozitive a acestor trăsături". Relația dintre inteligența emoțională și succesul școlar depinde de câțiva factori, între care putem regăsi: gradul de cunoaștere a sinelui, a potențialului personal; nivelul stimei de sine (cu cât stima de sine este mai dezvoltată, cu atât valorile personale vor îmbrăca o formulă mai amplă); finalitățile personale (promovare, recompensă, aprecierea profesorilor și a colegilor, dobândirea unui set de cunoștințe, sentimentul de împlinire, alungarea "plictisului"), care depind de primele două aspecte (cu cât elevul se cunoaște mai bine și are o stimă de sine ridicată, cu atât finalitățile vor fi mai sus, din punctul de vedere al complexității și invers); reprezentarea proprie a succesului (ceea ce reprezintă succes pentru un elev - premiul I, olimpic, cel mai bine "cotat" între colegi, șef al clasei, promovarea anului școlar, distracție, reușită școlară cu efort minim etc. - pentru altul poate să nu aibă nicio valoare); dimensiunea temperamental-caracterială (trăsăturile specifice tipului de temperament dominant, atitudini, obiceiuri, trăsături de caracter); factorul volitiv-motivațional, precum și contextul, mediul educațional, politica școlii în ceea ce privește procesul instructiv-educativ și raporturile dintre cadre didactice și elevi.

Activitățile derulate în cadrul orelor de limba și literatura română urmăresc dezvoltarea echilibrată, armonioasă, a inteligențelor generală și emoțională, urmărind consolidarea structurilor cognitive (gândire, memorie, imaginație, limbaj), a celor reglatorii (afectivitate, voință), a funcțiilor psihice (atenția), a ansamblului de abilități și deprinderi, precum și a elementelor caracteriale. În ceea ce privește inteligența emoțională, orele de limbă și literatură română contribuie la definirea și limpezirea emoțiilor, la diversificarea acestora, la conturarea unor nuanțe afective, la completarea tabloului emoțional ce colorează existența.

Astfel, sunt utilizate: texte cu impact emoțional ("Puiul", de Ioan Alexandru Brătescu-Voinești, "Fulg", de Nicolae Labiș, "Ardealul", de Nicolae Bălcescu etc.); secvențe muzicale, ce compun fondul pe care se realizează compunerile (muzică instrumentală clasică) și care declanșează și stilizează emoții multiple, superioare, asigurând dezvoltarea armonioasă a creierului (de la Berdhal); vizite la biblioteca școlii (atmosfera creată generează admirația pentru cărți, legătura cu vechiul, sentimentul apartenenței la un grup, la o societate, la un popor, determinat de contactul cu înțelepciunea și sensibilitatea înaintașilor); dramatizarea, ca model terapeutic, prin care elevul "probează" o serie de emoții ce descriu profilul diferitelor personaje și dezvoltă o anumită atitudine față de acestea; lectura unor pasaje lirice, prin care sunt determinate subtilități emoționale (Mihai Eminescu, Vasile Alecsandri, Nicolae Labiș, Tudor Arghezi); jocul "de-a profesorul", prin care elevii sunt obișnuiți cu emoțiile pe care le presupune activitatea profesorală, caracterizată prin "a sta în fața celorlalți", a vorbi în public, a ține un discurs, a interacționa cu cei din față, a-i determina să se implice în activitățile propuse.

În ceea ce privește dezvoltarea paletelor emoționale a elevilor pe baza corelării muzicii cu literatura, am remarcat faptul că, în realizarea diferitelor tipuri de compuneri, fondul muzical de calitate contribuie la realizarea eficientă a sarcinilor trasate și la sentimentul împlinirii de sine. Aceasta realitate a fost demonstrată și la nivel științific: în zona fizicii, spre exemplu, dr. Hans Jenny (fizician și naturalist) a observat cum muzica

determină organizarea materiei anorganice în direcția structurării materiei organice, sunetul având influență directă asupra biologiei umane, în timp ce dr. Masane Emoto subliniază faptul că muzica și cuvintele frumoase creează structuri cristaline, asemenea fulgilor, din moleculele de apă. Astfel, o lecție de limba și literatura română derulată în bibliotecă, pe fond muzical de calitate, asigură dezvoltarea „integrată” a psihicului uman.

Cod QR

Scanați QR-ul pentru a citi articolul online (sau vizitați <http://iteach.ro/experiencedidactice/inteligenta-emotionala-si-succesul-scolar-mit-sau-realitate>)

Orientarea pentru carieră a elevilor de liceu

De **Roxana Circota**

Alegerea unei cariere pentru un elev aflat în ciclul superior al liceului nu este o activitate ușoară. El nu trebuie lăsat singur. În această activitate trebuie să se implice mai mulți factori: familia, comunitatea, dar mai ales școala, prin profesorii ei. Profesorul (și în special dirigintele) trebuie să fie mai mult un organizator al situațiilor educaționale și un element de legătură între element și societate, care mediază și facilitează accesul la informație. Mulți tineri care termină liceul dețin cunoștințe vaste, dar nu știu să comunice, nu știu să lucreze în echipă, nu știu să expună o idee, nu știu ce înseamnă o carieră, nu știu să se prezinte la un interviu sau să se autoevalueze. De aceea apare nevoia tot mai acută de a-i învăța pe tineri capacități esențiale pentru viața lor, ceea ce se poate realiza doar prin educația non-formală ce cuprinde activități educative de tip non-formal desfășurate în sistemul de învățământ de către instituții educative. Cea mai importantă activitate de tip non-formal este ora de dirigință pentru că aceasta, fiind cuprinsă în orarul elevului, are repetitivitate și continuitate. În alegerea carierei, educația informală ocupă un loc aparte. Educația informală înseamnă experiențe de învățare spontană, cotidiană, existențială, desfășurată în medii care nu au educația ca scop principal.

Unul dintre elementele importante pentru managementul carierei este cunoașterea de sine. Aspectele care prezintă o relevanță mai mare pentru deciziile de carieră sunt: interesele elevului, valorile personale, aptitudinile și personalitatea ca element integrator. Interesele reprezintă preferințele stabile ale unei persoane pentru anumite domenii de cunoștințe sau de activitate, factori motivaționali esențiali în alegerea carierei. Este foarte importantă investigarea intereselor fiecărui elev în trasarea planului individual de carieră. Trebuie să existe o concordanță între interesele proprii și cerințele unei ocupații pentru ca persoana să fie mulțumită și motivată în activitatea pe care o desfășoară.

Valorile reprezintă convingeri de bază ale unei persoane despre ceea ce este important în viață, în muncă, în relaționarea cu ceilalți. Valorile și interesele reprezintă etaloane prin care persoanele se raportează la oportunitățile de carieră. Dacă valorile legate de muncă (securitate, câștiguri mari, realizare, statut, apreciere, putere etc.) corespund cu valorile personale, atunci ele vor ghida persoana în alegerea carierei (dacă elevul are ca valoare personală securitatea, el va căuta cu preponderență medii de muncă care să îi ofere securitate).

Conturarea la elevi a valorilor legate de muncă este influențată de mai mulți factori dintre care amintim: familia (prin oferirea de modele), școala (prin promovarea anumitor cerințe și metode de predare), grupul de prieteni (dorința de apartenență la un anumit grup), experiențe concrete de muncă (practica, voluntariat, organizarea de vizite la locul de muncă al părinților).

Aptitudinile reprezintă ansamblul de însușiri care diferențiază oamenii între ei în ceea ce privește maniera de desfășurare a diferitelor activități și mai ales în ceea ce privește randamentul calitativ și cantitativ al acestora.

Acestea stau la baza performanțelor în muncă și asigură parcurgerea cu succes a diverselor forme de pregătire academică și profesională. Modalitățile de identificare a aptitudinilor la elevi pot fi: observarea activităților pe care aceștia știu să le facă cel puțin la nivel mediu și fără un efort deosebit sau aplicarea de chestionare destinate identificării acestora.

Personalitatea reprezintă modul unic de gândi, simți, de a acționa, de a relaționa al unei persoane. Este important ca elevii și profesorii diriginți să cunoască aceste caracteristici personale pentru ca în demersul de orientare a carierei să îmbine cât mai corect posibilitățile proprii cu cerințele unei ocupații.

Pentru obținerea de informații privind deciziile de carieră și cunoașterea mediului profesional este necesar ca elevul să investigheze diverse medii ocupaționale și să cunoască mai multe posibilități de carieră.

Mulți tineri care termină liceul dețin cunoștințe vaste, dar nu știu să comunice, nu știu să lucreze în echipă, nu știu să expună o idee, nu știu ce înseamnă o carieră, nu știu să se prezinte la un interviu sau să se autoevalueze. De aceea apare nevoia tot mai acută de a-i învăța pe tineri capacități esențiale pentru viața lor, ceea ce se poate realiza doar prin educația non-formală ce cuprinde activități educative de tip non-formal desfășurate în sistemul de învățământ de către instituții educative.

Cea mai importantă activitate de tip non-formal este ora de dirigenție pentru că aceasta, fiind cuprinsă în orarul elevului, are repetitivitate și continuitate. În ciclul superior al liceului trebuie să se acorde o atenție deosebită în orele de dirigenție orientării pentru carieră a elevului prin diverse modalități: chestionare, teste, exerciții prin care elevul își poate descoperi pentru sine și apoi pentru ceilalți punctele forte. În orele de dirigenție se pot derula activități, care au un impact deosebit pentru clasă, dar și pentru fiecare individ în parte, cum ar fi:

- Hexagonul intereselor (identificarea intereselor personale și a ocupațiilor care corespund acestora);
- Profilul realizărilor personale (identificarea de către elev a realizărilor personale, în vederea conturării profilului

aptitudinal);

- Planul meu (dezvoltarea abilității de construire a unui plan de carieră);
- Portofoliul personal (realizarea unui portofoliu în vederea construirii branding-ului personal).

În cadrul orelor de dirigenție, se pot face exerciții simple care au rezultate importante în identificarea abilităților – cheie căutate în domeniul de activitate pentru care tânărul are interese. De exemplu pentru a lucra în vânzări este necesară încrederea în sine, capacitatea de comunicare cu oameni diferiți, putere de convingere, perseverență. Pentru a afla dacă are astfel de abilități elevul se poate gândi dacă îi place să organizeze petreceri, drumeții sau activități de divertisment, dacă reușește să-i convingă pe cei mai mulți să accepte planurile sale. Pentru grafică și design sunt necesare alte calități precum: creativitate, cunoștințe tehnice de utilizare a programelor specifice. Dacă tânărul a realizat un album de fotografii ale familiei, le-a prelucrat cu ajutorul calculatorului și le-a transferat pe un website de profil, unde pot fi văzute de alții, sunt câteva calități ce pot fi dezvoltate.

Un alt exercițiu aplicat la clasă este descoperirea branding-ului personal (ce poate fi ulterior valorificat în activitatea „Portofoliul personal”). De la felul în care se îmbracă un tânăr, atitudinea pe care o afișează până la ce transmite prin limbaj, toate acestea alcătuiesc brandul personal. Cel în cauză trebuie să conștientizeze punctele tari și punctele slabe. Elevul este pus în situația de a întreba 10-12 persoane de încredere care sunt 3 lucruri pe care le apreciază la el și alte 3 care consideră că-l dezavantajează.

În alegerea carierei, educația informală ocupă un loc aparte. Educația informală înseamnă experiențe de învățare spontană, cotidiană, existențială, desfășurată în medii care nu au educația ca scop principal. Voluntariatul reprezintă una din principalele activități ale educației informale prin care elevul își poate descoperi abilități și forma competențe. Elevii s-ar putea implica într-o activitate a unei organizații de protecție a mediului, redactând pliante care să conțină informații privind legislația mediului și informații de natură legislativă, împărțindu-le populației din zona vizată pentru a-i conștientiza în problematica mediului, sau să urmeze un curs de training prin care elevii să învețe despre dezvoltare personală, dezvoltarea relațiilor, comunicare eficientă, prezentarea la interviu, coaching și feedback, planificarea productivității personale, formarea echipei, abilități de negociere.

În cadrul educației informale, recomandăm participarea la un târg de job-uri, unde viitorii absolvenți se pot informa direct de la societățile prezente despre particularitățile anumitor profesii, despre motivarea angajatului, despre condițiile de muncă, despre posibilitățile de promovare și nu în ultimul rând despre posibilitatea de a lucra în regim de part-time sau full-time pe perioada vacanțelor.

Presiunea competiției pe piețele naționale și internaționale a generat creșterea șomajului, creștere care, într-o primă etapă, a afectat forța de muncă tânără. Acest fenomen a avut drept rezultat scăderea motivației pentru învățare. Instituțiile de învățământ s-au văzut silite să acționeze pentru optimizarea ofertei educaționale, atât din punctul de vedere al calității situațiilor și resurselor de învățare, cât și din cel al concordanței

programelor educaționale în raport cu cererea de pe piața forței de muncă.

Bibliografie: 1. Florescu, Maria Cristina, Managementul educației, Ed. Eurogrup, Oradea, 2002 2. Neacșu, I. Instruire și învățare, Teorii-modele-strategii, București, Editura Didactică și Pedagogică, 2000 3. George Văideanu, Educația la frontiera dintre milenii. București, E. D. P., 2005; 4. Jinga I., Istrate E. (coordonator), Manual de pedagogie, Ed. ALL, București, 2001. 5. I. T. Radu, Teorie și practică în evaluarea eficienței învățământului, E. D. P. , București, 2001 6. M. Ionescu, I. Radu, Didactica modernă , Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2000

Cod QR

Scanați QR-ul pentru a citi articolul online (sau vizitați <http://iteach.ro/experiencedidactice/orientarea-pentru-cariera-a-elevilor-de-liceu>)

Necesitatea orientării și consilierii în carieră – o perspectivă proprie

De **Monica Grad**

Articolul este o viziune asupra cât de important consider că este demersul orientării elevului din clasele mici în carieră — de a-l face de timpuriu să se gândească ce i-ar face plăcere să facă în viață, necesitatea deciziilor personale ale elevului, accentul pe preferințele, abilitățile și competențele acestuia, și nu pe notele la unele materii care nu reflectă talentele copilului, pe imaginația, abilitățile, interesele reale care îl motivează. Consider că o viziune integrată, în care e preferabil să vedem care îi sunt trăsăturile de personalitate, interesele și abilitățile, e de preferat, în detrimentul unei viziuni care cere elevului note mari, pune presiune pe axa elev-părinte-profesor, iar cel care are de pierdut din tot acest proces este copilul.

De 8 ani de când predau limba și literatură română și, pentru doi ani și jumătate, concomitent, limba engleză, atât la liceu cât și la gimnaziu, am avut parte de experiențe variate. Unele au fost inițiate de viziuni ideiste, altele pur și simplu de personalitatea mea activă. În timp, datorită unui curs de educație nonformală, am reușit să-mi însușesc două obiceiuri care m-au ajutat enorm: feedbackul permanent și analiză profundă, reflecția și viziunea pragmatică. Astfel, am descoperit limitele activităților derulate, necesitatea că obiectivele pe care ți le propui să fie realiste, necesare și în concordanță cu nevoile adevărate ale elevilor.

Am descoperit că cea mai acută nevoie pentru orice elev, care se răsfrânge pe termen scurt, mediu și lung, este aceea de a ști care îi sunt atuurile, de a se descoperi pe sine, de a-și afla propria traiectorie, deoarece învățarea este un proces absolut personal.

Primul impact dureros cu ceea ce îți cere sistemul a fost triada

teze cu subiect unic- evaluarea națională-mediile din clasele 5-8. Am nimerit a fi dirigintă unei generații de copii căreia i se cereau note — cât de poate de mari — și nimic altceva. A fost o experiență extrem de frustrantă, care demonstra unui copil că dacă are note mari, e un copil bun, dacă își folosește imaginația, creativitatea, energia, neastâmpărul, e un copil rău. Am căzut și eu în această capcană, până în momentul în care a trebuit să-l încurajez înaintea primului examen și când, fără să conștientizez poate, le-am spus că îi vom iubi indiferent de notă și că sunt niște copii minunați și fără rezultatul atât de dorit.

Un eveniment întâmplător și fericit a fost un curs de formare la care am studiat un capitol referitor la orientarea și consilierea în carieră. A fost rază de lumină care m-a făcut să-i ajut pe copii să-și cunoască în linii mari tipul de personalitate, să vadă câteva sugestii de carieră și posibilitatea de a face în viață ceea ce visează, ceea ce își doresc ei cu adevărat, ceea ce îi pasionează și îi atrage. Firește, am discutat și cu părinții ideea că e mai bine să lași copilul să aleagă ceea ce-i place, ceea ce-l motivează și-l face să se gândească cu plăcere și entuziasm la cum va fi o zi de muncă în viitor. Deși au reacționat pozitiv și mulți dintre ei i-au lăsat să aleagă, au fost și părinți care au preferat “să-l dea” la un profil serios, unde se face școală, nu la unul la care se gândea copilul și care probabil nu e de viitor. Ironia sorții face că mulți dintre aceștia din urmă să se fi chinuit efectiv patru ani de liceu. Evident că există o sumedenie de alți factori și nu pretind să am soluția minune. Însă indiferență față de ceea ce își dorește copilul cu adevărat, ceea ce i se potrivește, drumul către care are abilități necesare, preferințe și competențe potrivite nu poate decât să creeze un traseu extrem de frustrant pentru orice copil.

Dacă ar fi să fiu în locul oricărui dintre ei și mi s-ar spune că dacă am note bune valorez ceva, dacă urmez ceea ce vor adulții pentru mine și nu ceea ce-mi doresc, cred că aș fi avut o copilărie deprimantă rău. De aceea, demersul principal pe care l-am urmat în calitate de diriginte al clasei a 9-a de liceu a fost sondarea potrivirii elevilor cu profilul la care au ajuns, motivația acestora, discutarea încă din clasa a 9-a a opțiunilor pentru ceea ce urmează după liceu, aplicarea unor teste de personalitate, utilizând ca instrument principal bateria de teste ce pornește de la teoria personalităților a lui Holland. Astfel, elevii au urmărit în ce măsură le corespunde o tipologie de personalitate din tiparul: realist, investigativ, artistic, social, antreprenorial, convențional. Spre surprinderea mea, au existat destule rezultate care indicau faptul că elevii aveau o tipologie de personalitate care nu corespundea cu profilul ales: de exemplu, convențional — care e mai indicat pentru cei de la specializările economice, realist — pentru cei de la profilurile vocaționale și realiste etc. Toate discuțiile, prezentările și testele ce au urmat i-au ajutat pe unii să-și aleagă un drum din timp și să investească energiile și resursele necesare în a le urma.

Există și astăzi — când sunt în clasa a XII-a — elevi care încă nu știu ce vor să facă cu viața lor, care nu s-au gândit serios sau care nu sunt motivați. Firește că există aici și factorul societal — modelele promovate în societate, mass-media, cercurile de prieteni, lipsa unei educații a comunicării și încurajării în familie și multe altele, pe care, oricât ți-ai dori, nu le poți contracara.

Tot ceea ce poți face e să-i încurajezi și să-i determini să aibă încredere în propriile decizii.

Cod QR

Asigurarea șanselor egale pentru copiii defavorizați

De **Adina-Elena Sabangeanu**

Cea mai bună soluție pentru un sistem educativ care să răspundă nevoilor tuturor elevilor se dovedește a fi educația incluzivă, caracterizată prin următoarele principii: dreptul fiecărui elev la educație pe baza egalității șanselor; nici un elev nu poate fi exclus din educație sau supus discriminării pe motive de rasă, religie, culoare, etnie, sex, limbaj, dizabilități; școala se adaptează la nevoile elevilor; diferențele individuale între elevi constituie o sursă de bogăție și diversitate, și nu o problemă. Școala incluzivă are la bază un curriculum adaptat în raport cu nevoile copiilor. Adaptarea curriculumului se poate realiza prin selectarea unor conținuturi din curriculumul general adresat copiilor normali, care pot fi însușite de copiii cu cerințe speciale; introducerea elevilor cu cerințe educative speciale într-o varietate de activități individuale, terapeutice, destinate recuperării acestora; folosirea unor metode și procedee didactice, a unor mijloace de învățământ intuitive, de natură să sprijine înțelegerea conținuturilor predate la clasă.

Școala este leagănul copilăriei în care toate speranțele pot deveni realitate dacă cei care iau parte la activitățile de învățare, profesori și elevi, conștientizează diversitatea și complexitatea naturii umane și valorifică fiecare talent sau latură creativă dăruită de Dumnezeu. Școala românească se confruntă în ultimul timp cu diferite probleme, printre care se numără și școlarizarea copiilor defavorizați sau celor cu cerințe educative speciale.

În categoria copiilor defavorizați îi putem include pe cei proveniți din familii monoparentale sau orfani de ambii părinți, copiii ai căror părinți sunt șomeri, au grave probleme de sănătate sau un comportament imoral, copiii care locuiesc în zone izolate sau îndepărtate și a căror școlarizare depinde de existența unui mijloc de transport și copiii de etnie rromă care se integrează cu greutate în colectivul clasei de elevi.

Conceptul de cerințe educative speciale presupune necesitatea unei abordări diferențiate și specializate a educației copiilor în funcție de deficiențele pe care le prezintă. Tipurile de deficiențe întâlnite la elevii cu cerințe speciale sunt: deficiențe mintale, deficiențe de auz sau vedere, deficiențe fizice, psihomotorii, tulburări de limbaj, tulburări de comunicare și relaționare, tulburări de atenție și hiperactivitate – ADHD. Tot aici se înscriu și cazurile copiilor care eșuează la școală din diferite motive – copii instituționalizați, copii care provin din comunități etnice defavorizate etc.

Aceștia au dreptul fundamental la educație, posedând caracteristici, interese, aptitudini și necesități de învățare proprii. De aceea proiectarea sistemelor educaționale și implementarea programelor școlare trebuie să țină seama de marea diversitate a caracteristicilor și trebuințelor elevilor incluși în procesul instructiv-educativ, care trebuie să asigure șanse egale pentru copiii defavorizați prin implicarea tuturor cadrelor didactice, părinților și a instituțiilor locale abilitate.

Școala trebuie să fie într-o permanentă colaborare cu familiile elevilor (pentru a discuta eventualele probleme de natură comportamentală, materială sau socială și pentru a se găsi soluții care să ducă la rezolvarea acestor probleme), cu centrele de plasament sau cu orfelinatele, în cazul copiilor orfani (pentru a aduce la cunoștință acestora abaterile școlare ale elevilor și pentru a afla despre modul lor de viață în aceste instituții, activitățile extrașcolare în care sunt implicați etc).

Pentru elevii care locuiesc în zone izolate sau îndepărtate de unitatea de învățământ, școala încearcă, printr-un parteneriat cu primăria și prin semnarea unui contract cu o firmă de transport, să le asigure transportul zilnic spre cea mai apropiată unitate de învățământ.

Din perspectiva reglementărilor adoptate de statul român, copiii cu cerințe educative speciale pot fi integrați fie în unități școlare de educație specială, fie în grupe și clase speciale din unități preșcolare și școlare obișnuite, fie în mod individual în unități de învățământ obișnuite. Aceste școli trebuie să se adapteze unei pedagogii centrate asupra copilului, capabilă de a veni în întâmpinarea trebuințelor fiecărui copil în parte. Cadrele didactice trebuie să adopte mijloace de combatere a atitudinilor discriminatorii, construind o societate bazată pe spiritul de toleranță și oferind șanse egale la educație pentru elevii defavorizați.

Școala incluzivă are la bază un curriculum adaptat în raport cu nevoile copiilor. Adaptarea curriculumului se poate realiza prin selectarea unor conținuturi din curriculumul general adresat copiilor normali, care pot fi însușite de copiii cu cerințe speciale; introducerea elevilor cu cerințe educative speciale într-o varietate de activități individuale, terapeutice, destinate recuperării acestora; folosirea unor metode și procedee didactice, a unor mijloace de învățământ intuitive, de natură să sprijine înțelegerea conținuturilor predate la clasă.

Societatea contemporană pune tot mai mult accentul pe diversitate. Educația pentru diversitate este un răspuns la pluralismul de toate felurile cu care ne confruntăm. Valorificarea diversității permite toleranța; recunoaște, apreciază și facilitează procese implicate în explorarea și descoperirea noului, conduce la întărirea relațiilor în cadrul comunității și mărește posibilitățile tinerilor de a se realiza într-o societate pluralistă, din ce în ce mai complexă.

Rolul școlii este de a-i învăța pe tineri cum să conviețuiască într-o lume marcată de diferențe lingvistice, culturale sau sociale, prin acceptarea acestora, dar și prin identificarea și însușirea valorilor care îi unesc. Cel mai adesea prezența oamenilor diferiți conduce la dezinteres și indiferență, ceea ce în cele din urmă nu înseamnă altceva decât o formă de discriminare. Ea se manifestă și în educație. Copiii cu diverse dizabilități, copiii de etnie rromă, elevii emigranți sunt adeseori marginalizați de către colegi, dar cadrele didactice trebuie să realizeze anumite activități în care

să se integreze și copiii menționați anterior, deoarece prejudecățile unor profesori sau elevi pot genera un comportament discriminatoriu.

Spre exemplu, copiii rromi constituie una dintre cele mai defavorizate categorii de copii și au nevoie de mult sprijin pentru a depăși situația în care se află. Sărăcia și lipsurile familiilor rrome, prejudecățile care persistă în mentalitatea populației, inerția unor părinți rromi față de perspectivele pe care educația le oferă copilului școlarizat, toate acestea contribuie la marginalizarea copiilor rromi, la limitarea accesului la șansele egale la care au dreptul toți copiii.

Marginalizarea rromilor merge de la atitudinea mai puțin binevoitoare față de elevi, așezarea lor în ultimele bănci până la lăsarea de izbeliște a claselor și școlilor în care învață copiii rromi. Mulți dintre elevii rromi ajung de multe ori în situații de eșec și abandon școlar. Discriminarea elevilor rromi în cadrul sistemului de învățământ, sărăcia, tradițiile etniei se transformă în cauze principale ale abandonului școlar.

Instituțiile de învățământ trebuie să ia măsuri potrivite pentru eliminarea oricărei forme de discriminare prezente în interiorul lor. Profesorii au nevoie să își conștientizeze propriile prejudecăți, să fie corect formați, să ia în considerare condițiile sociale și nevoile elevilor. Copiii trebuie pregătiți să învețe să trăiască și să interacționeze pozitiv în această lume diversă. Multiculturalitatea este un fenomen care ne îmbogățește cu diversitate. Școala trebuie să formeze deprinderea prețuirii valorilor pluriculturale, ideea ca nu există valori superioare sau valori inferioare. Există valori specifice care trebuie prețuite prin aportul lor la nuanțarea și îmbogățirea celorlalte culturi cu care vin în contact.

Educația pentru diversitate se poate realiza prin toate disciplinele de învățământ, pentru că toate pot să invite la toleranță, la respectarea drepturilor omului, la dezvoltare. Cadrele didactice trebuie să identifice obiective și conținuturi care pot promova interculturalitatea, și să valorifice diversitatea culturală din clasa de elevi, ca resursă în procesul instructiv-educativ.

La nivelul activităților extracurriculare, se pot organiza activități care să implice comunitatea, activități în cadrul cărora participanții să se cunoască mai bine, să coopereze și să trăiască împreună diferite evenimente (activități muzicale și sportive, evenimente culturale și sărbători locale, înfrățiri etc). Recunoașterea, respectul diferențelor etnice, culturale sau sociale și egalitatea de șanse sunt provocări pentru instituția școlară. Directorilor de școli, cadrelor didactice le revin o multitudine de sarcini pentru a construi medii școlare incluzive.

Școala românească trebuie să construiască diverse strategii pentru o tratare pluralistă a diversității culturale, cum ar fi: aprecierea patrimoniului cultural pe care îl aduc cu ei elevii și utilizarea acestuia pentru a ajuta profesorii și directorii să învețe culturile elevilor; utilizarea conflictelor etnice pentru producerea unor schimburi culturale și sociale pozitive; crearea unui mediu de cooperare între elevi, profesori și familiile elevilor; facilitarea succesului tuturor prin asigurarea accesului egal și eficient la instituția școlară; înlăturarea prejudecăților legate de rasă, clasă socială sau etnie; eliminarea unor practici care dezavantajează persoane și grupuri de elevi.

Diversitatea culturală a elevilor poate deveni o oportunitate și o resursă de îmbogățire pentru copii și cadre didactice, numai dacă școala proiectează activități de învățare care să o valorifice și dacă asigură șanse egale pentru copiii defavorizați prin implicarea tuturor părinților, a profesorilor și a instituțiilor locale abilitate.

Bibliografie: Crețu D., Nicu A. – Pedagogie pentru definitivat și gradul didactic II, Editura Universității „Lucian Blaga” Sibiu, 2009. Mara D. – Strategii didactice în educația incluzivă, Editura Didactică și Pedagogică, București, 2004. Verza E., Păun E. – Educația integrată a copiilor cu handicap, UNICEF și RENINCO, București, 2008.

Cod QR

Scanați QR-ul pentru a citi articolul online (sau vizitați <http://iteach.ro/experientedidactice/asigurarea-sanselor-egale-pentru-copiii-defavorizati>)

iTeach: EXPERIENȚE DIDACTICE

ISSN 2247 – 966X

Editor: TEHNE- Centrul pentru Inovare în Educație

Pagina Revistei: www.iteach.ro/experiencedidactice